

Müasir nəqliyyat infrastrukturunu davamlı iqtisadi inkişafı şərtləndirən əsas amillərdəndir

Yeni təsərrüfat sahələri, davamlı inkişaf, şəhərlərarası rabitənin rahatlığı, daşımaların artımı, tranzit potensialı və effektiv beynəlxalq nəqliyyat qovşağı imkan verir ki, Azərbaycan həm siyasi, həm də iqtisadi cəhətdən güclənsin

Dövlətin apardığı məqsədyönlü siyasət nəticəsində iqtisadiyyatda çoxşaxəliliyin daim inkişaf etməsi hər ilin yeni uğurları və artımla yekunlaşdırılması artıq dönməz xarakter alıb. Bu davamlı inkişafın səbəblərindən biri də hər bir sahədə Dövlət proqramlarında nəzərdə tutulmuş layihələrin həyata keçirilməsi və dünya standartlarına uyğun məhsul istehsal edilməsidir. İcra mexanizmi olduqca dəqiq və elmi-praktik baxımdan əsaslandırıldığına görə nəticələr çox uğurludur və bu proses getdikcə dərinləşir. Azərbaycan iqtisadi modelində aparıcı amil odur ki, ölkə miqyasında yerli potensial hərtərəfli öyrənilir, dünya bazarına təklif dəyərləndirilir və bu proqnoza əsasən milli mənafeələrə uyğun layihələr icra edilir, beynəlxalq standartlar səviyyəsində məhsul istehsal olunur.

Regionların sosial-iqtisadi inkişafına dair Dövlət proqramlarının qəbul edildiyi 2004-cü ildən bəri uğurla həyata keçirilməsi bölgələrimizdə də infrastrukturun bərpasına, genişləndirilməsinə, müasir səviyyədə inkişafına, əhalinin sosial vəziyyətinin daha da yaxşılaşdırılmasına imkan vermişdir. Hazırda ölkəmizdə ənənəvi məşğulluq sahələri olan baramaçılıq, pambıqçılıq, üzümçülük, tütünçülük və s.-nin dirçəldilməsi və innovativ inkişafı diqqət mərkəzindədir. Bu istiqamətdə mühüm əhəmiyyətli islahatlar davam edir, müvafiq tədbirlər həyata keçirilir. Bütün nailiyyətlər Azərbaycanın öz iqtisadiyyatını sadəcə neft amili üzərində qurmadığını, əldə olunmuş uğurlu nəticələrdə qeyri-neft sektorunun da mühüm paya malik olduğunu və ixrac potensialını artıraraq dünya bazarına uğurla çıxdığını təsdiqləyir. Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyev Nazirlər Kabinetinin 2018-ci ilin birinci yarısının sosial-iqtisadi inkişafının yekunlarına və qarşıda duran vəzifələrə həsr olunan iclasındakı nitqində düşünülmüş siyasətlə ölkənin xarici ticarət sahəsində mühüm nailiyyətlərə imza atıldığı barədə vurğulayıb: "Xarici ticarət dövriyyəsi 35 faiz artmışdır. İxrac 34 faiz, o cümlədən qeyri-neft ixracı 20 faiz artmışdır. Xarici ticarətin müsbət saldosu 4,2 milyard dollardır, əlbəttə ki, ilin sonuna qədər daha da artacaq. Bu, çox böyük rəqəmdir, bir daha onu göstərir ki, makroiqtisadi sabitlik tam təmin edilir". Qeyd etmək lazımdır ki, sürətli innovativ tərəqqi yolu ilə irəliləyən, həm daxili, həm də xarici bazarlara tələbata uyğun məhsul çıxaran və ixrac potensialını daim artıran Azərbaycanın Avropa və Asiya qitələri arasında mühüm, əlverişli nəqliyyat dəhlizi olması da bu göstəricilərdə mühüm rol oynayır. Belə ki, sənaye müəssisələri və bu sahədə fəaliyyət göstərən fərdi sahibkarlar tərəfindən 2018-ci ilin yanvar-iyun aylarında 23,8 milyard manatlıq və ya əvvəlki ilin müvafiq dövrü ilə müqayisədə 1,0 faiz çox sənaye məhsulu istehsal edilmişdir. Sənayenin qeyri-neft sektorunda məhsul istehsalı 8,8 faiz artmışdır.

Sənaye məhsulunun 72,0 faizi mədən-çıxarma sektorunda, 23,4 faizi emal sektorunda, 4,0 faizi elektrik enerjisi, qaz və buxar istehsalı, bölüşdürülməsi və təchizatı sektorunda, 0,6 faizi isə su təchizatı, tullantıların təmizlənməsi və emalı sektorunda istehsal olunmuşdur. Mədən-çıxarma sektorunda neft hasilatı 0,9 faiz artmış, əmtəəlik qaz hasilatı isə 4,9 faiz azalmışdır.

Avtomobil istehsalı 16,6 dəfə, bütün məmulatlarının istehsalı 3,4 dəfə, poliqrafiya məhsullarının istehsalı 2,7 dəfə, mebel istehsalı 2,0 dəfə, elektrik avadanlıqlarının istehsalı 84,1 faiz, hazır metal məmulatlarının, toxuculuq sənayesi məhsullarının istehsalı 64,1 faiz, dəri və dəri məmulatlarının, ayaqqabıların istehsalı 56,9 faiz, tikin-

ti materiallarının istehsalı 34,0 faiz, metallurgiya sənayesi məhsullarının istehsalı 15,0 faiz, geyim istehsalı 10,3 faiz, içkilərin istehsalı 5,6 faiz, kimya sənayesi məhsullarının istehsalı 0,4 faiz, əczaçılıq məhsullarının istehsalı 0,3 faiz, elektrik enerjisi, qaz və buxar istehsalı, bölüşdürülməsi və təchizatı sektorunda istehsalın həcmi 4,0 faiz, su təchizatı, tullantıların təmizlənməsi və emalı sektorunda isə 0,5 faiz artmışdır. Göründüyü kimi, Azərbaycan regionlarının demək olar ki, bütün əsas təsərrüfat sahələri inkişafdadır. Təbii ki, nəqliyyat sektoru inkişaf etməsəydi, müasir infrastruktur yaradılmasaydı davamlı inkişaf da baş verməzdi. Dövlət başçısı son illər beynəlxalq səviyyəli, geostrateji əhəmiyyətə malik tarixi layihələrin reallaşması barədə demişdir: "Bu ilin birinci yarısında həm nəqliyyat, həm energetika sahələrində önəmli hadisələr baş vermişdir. May ayında Ələt Beynəlxalq Dəniz Ticarət Limanı istifadəyə verilmişdir. Bu, çox böyük hadisədir. Deyə bilərəm ki, bu, keçən il Bakı-Tbilisi-Qars dəmir yolunun istismara verilməsindən sonra nəqliyyat sektorunda ikinci böyük hadisədir. Ələt limanı indi uğurla fəaliyyət göstərir. Azərbaycanın beynəlxalq nəqliyyat və logistika mərkəzinə çevrilməsi üçün bu limanın çox böyük əhəmiyyəti var". Ölkəmiz beynəlxalq Böyük İpək Yolunda yerləşir. Dövlət rəhbərliyinin ölkədə Şimal-Cənub və Şərqi-Qərbi istiqamətində nəqliyyat dəhlizi yaradılmasıyla reallaşdırdığı strategiya yeni daha yüksək mərhələyə qədəm qoyub.

Regionun beynəlxalq əhəmiyyətli nəqliyyat layihələrindən biri olan Bakı-Tbilisi-Qars dəmir yolunun inşası başa çatıb. İki qitəni birləşdirən bu təhlükəsiz dəhliz Çindən Böyük Britaniyaya qədər geniş bir məkanı birləşdirir və onlarla dövlətin əməkdaşlığına xidmət edir. Bakı-Tbilisi-Qars dəmir yolu Avrasiya materikində səmərəli əməkdaşlığa, sosial-iqtisadi inkişafa, sülhə, xalqların birgəyaşayışına güclü stimül verən tarixi layihədir. Ətrafında uzun illər danışıqlar gedən bu layihə, məhz Azərbaycan öz siyasi iradəsini və maliyyə dəstəyini ortaya qoyduqdan sonra reallaşdı və dövlətimizin beynəlxalq əməkdaşlıqda nə qədər əhəmiyyətli rol oynadığını bir daha sübut etdi. Onun istismara verilməsi ilə hazırda Asiya ilə Avropanı birləşdirən ən rahat, qısa yol Azərbaycandan keçir. Beləliklə, nəqliyyat sektorunda fəaliyyət göstərən müəssisələr və fiziki şəxslər tərəfindən 2018-ci ilin yanvar-iyun aylarında 110,2 milyon ton yük və 952,6 milyon sərnişin daşınmışdır. 2017-ci ilin müvafiq dövrü ilə müqayisədə yük daşınması 1,0 faiz, sərnişin daşınması isə 1,5 faiz artmışdır. Yüklərin 63,9 faizi avtomobil, 26,0 faizi boru kəməri, 6,1 faizi dəmir yolu, 3,9 faizi dəniz, 0,1 faizi isə hava nəqliyyatı ilə, sərnişinlərin 87,3 faizi avtomobil, 12,4 faizi metro, qalanları isə hava

və dəniz nəqliyyatı vasitələri ilə daşınmışdır.

Məhz bu siyasət və güclü iradə ilə iki qitənin, sivilizasiyaların qovuşduğunda yerləşən Azərbaycan beynəlxalq birlik qarşısında siyasi, iqtisadi və sosial istiqamətlərdə öz imkanlarını ortalığa qoymaqla nəhəng transmilli nəqliyyat dəhlizlərinin reallaşması ilə dünyada çox mühüm əhəmiyyət kəsb edən nəqliyyat və logistika mərkəzinə çevrilir.

Azərbaycanda nəqliyyat infrastrukturunun inkişafı, müasirliyinin və innovativliyinin qorunması prioritetdir. Dövlət başçısı İlham Əliyev bu sahəyə daim ciddi diqqət yetirdiyi barədə demişdir ki, bundan sonra da dövlət nəqliyyat sektorunda innovativ inkişaf siyasətini davam etdirəcəkdir. Azərbaycanda nəqliyyat sektoru iqtisadiyyatımızın aparıcı sektoruna çevrilməkdədir. Bu məqsəd düşünülmüş siyasətlə sürətlə və planlı şəkildə reallaşdırılır. Məhz nəqliyyat infrastrukturunun tələbi ödəmə-

Dövlət başçısı ölkəmizin geosiyasi mövqeyindən səmərəli istifadə edərək beynəlxalq nəqliyyat dəhlizlərinin təkmilləşdirilməsi və perspektivdə görülməli işlər barədə deyib: "Görülmüş işlər arasında böyük əhəmiyyət daşıyan dəmir yolu layihələridir. Keçən il Bakı-Tbilisi-Qars dəmir yolunun istifadəyə verilməsi ilə biz demək olar ki, Şərqi-Qərbi dəhlizini işə saldığımız. Ələt limanının fəaliyyətə başlaması demək olar ki, bu zənciri belə tamamladı. İndi biz digər layihələr üzərində işləyirik. Bakı-Yalama dəmir yolunun modernləşdirilməsi layihəsi icra edilir. Gələn ildən başlayaraq biz Bakı-Astara yolunun modernləşməsinə də başlamalıyıq. Beləliklə, biz Şimal-Cənub nəqliyyat dəhlizini daha da sürətləndirəcəyik. Düzdür, indi dəmir yolu var, yüklər gedir, ancaq sürət aşağıdır. Sürəti artırmaq üçün bu istiqamətdə işlər görülməlidir. Bakı-Qəbələ dəmir yolunun tikintisi layihəsi icra edilir. Bu da turizmin inkişafına böyük dəstək olacaqdır. Bakı-Gəncə

sinin nəticəsidir ki, 2018-ci ilin yanvar-may aylarında Azərbaycan Respublikasının hüquqi və fiziki şəxsləri dünyanın 160 ölkəsindəki tərəfdaşları ilə ticarət əməliyyatları həyata keçirmiş, 95 ölkəyə məhsul ixrac olunmuş, 150 ölkədən idxal olunmuşdur.

Gömrük orqanlarında qeydiyyatı aparılmış, lakin gömrük rəsmiləşdirilməsi tam başa çatdırılmamış ixrac olunan xam neft və təbii qazın statistik qiymətləndirilmiş dəyəri nəzərə alınmaqla 2018-ci ilin yanvar-may aylarında xarici ticarət dövriyyəsi 12068,6 milyon ABŞ dolları, o cümlədən ixracın dəyəri 8213,3 milyon dollar, idxalın dəyəri 3855,3 milyon dollar təşkil etmiş, nəticədə 4358,0 milyon dollarlıq müsbət ticarət saldosu yaranmışdır. 2017-ci ilin yanvar-may ayları ilə müqayisədə xarici ticarət dövriyyəsi faktiki qiymətlərlə 35,4 faiz, real ifadədə isə 3,1 faiz, o cümlədən ixrac 2,8 faiz, idxal 3,8 faiz artmışdır. 2018-ci ilin yanvar-may aylarında 667,5 milyon dollar dəyərinə qeyri-neft məhsulları ixrac edilmişdir ki, bu da 2017-ci ilin yanvar-may aylarına nisbətən faktiki qiymətlərlə 20,1 faiz, real ifadədə isə 8,6 faiz çoxdur.

Magistral yollarla yerli əhəmiyyətli yolların biri-birini tamamlaması ölkənin bütöv nəqliyyat şəbəkəsini bir orqanizmdəki kimi vəhdət halında birləşdirərək, ümumən davamlı inkişafı təmin edir və bu istiqamətdəki işlər öz sürətini əskiltmir.

sürət qatarının xəttə buraxılması ilin sonuna qədər nəzərdə tutulur. Belə olan halda hesab edirik ki, vətəndaşlar Bakıdan Gəncəyə rahat, komfortlu qatarlarla getməyə üstünlük verəcəklər. Ən qabaqcıl firmaların sərnişin qatarları da alınır. Şəhərrətrafi dəmir yolunun tikintisi layihəsi uğurla icra edilir. Nəzərə alsaq ki, gələcəkdə Azərbaycan ərazisindən yükdaşımaların həcmi artacaq, hesab edirəm, Azərbaycanda vaqonlar və konteynerlər istehsalı öz həllini tapmalıdır. Mən sahibkarlara müraciət edirəm ki, bu sahəyə diqqət göstərsinlər".

Müasir beynəlxalq tələbata uyğun nəqliyyat infrastrukturunu iqtisadi inkişafın davamlılığını və sürətliyini şərtləndirən əsas amillərdən biridir. Bu il sentyabrın 18-də Ələt-Astara-İran Respublikası ilə dövlət sərhədi avtomobil yolunun açılışı beynəlxalq əhəmiyyətli yolların müasir səviyyəyə çatdırılması istiqamətində atılan mühüm addımlardandır. Beləliklə, yeni yaradılan iqtisadi sahələr, imkanlar, turizm zonaları, şəhərlərarası rabitənin rahatlığı, yük daşımalarının artımı, tranzit potensialının inkişafı, effektiv, beynəlxalq nəqliyyat qovşağı imkanı - bütün bu amillər Azərbaycanı həm siyasi, həm də iqtisadi cəhətdən gücləndirir.

Ataş CƏBRAYILOV,
"Respublika".